

www.KetabFarsi.com

www.KetabFarsi.com

بخش هشتم

انتخابات، مصونیت پارلمانی، رد صلاحیت‌ها

شکایت خانم کدیور در مورد انتخابات مجلس پنجم

بسمه تعالی

شماره ۱۰۱۸۹۴/۱۱

تاریخ ۱۳۷۶/۱۲/۲۸

جناب آقای دکتر مهرپور

عضو محترم هیأت پیگیری اجرای قانون اساسی

با سلام

شکواییه مورخ ۷۶/۱۲/۲۰ سرکار خانم کدیور و ضمایم آن درخصوص انتخابات مجلس دوره پنجم شیراز، که تصویر آن به پیوست ارسال می‌گردد، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«جناب آقای دکتر مهرپور

طبیعی است که هر تخلفی و هر شکایتی را هیأت نظارت و پیگیری برای اجرای قانون اساسی نمی‌تواند رسیدگی کند مجال آن را هم ندارد. البته پیشنهاد شده است که بازرسی کل کشور بررسی کند که بسیار مناسب است. در عین حال ملاحظه شود اگر در چارچوب وظایف هیأت قابل بررسی است، بررسی شود.»

سیدمحمدعلی ابطحی

رونوشت:

- حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای ریسی

رییس محترم بازرسی کل کشور همراه با تصویر

بسمه تعالی

شماره ۵۶۸/ه.ق

تاریخ ۱۳۷۷/۲/۱۷

جناب آقای سیداحمد هاشمی

مشاور محترم وزیر و مدیر کل دفتر ارزشیابی، بازرسی و رسیدگی به شکایت وزارت کشور

با سلام:

احتراماً به پیوست شکواییه مورخ ۷۶/۱۲/۲۰ سرکار خانم کدیور و پی‌نوشت ریاست محترم جمهوری به هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی ارسال می‌گردد. چنانچه بازرسی کل کشور در این خصوص اقدام خاصی انجام داده است هیأت را از نتایج آن مطلع فرمایید.

هامونی

مسئول دبیرخانه هیأت

گزارش مربوط به گزینش خبرگان رهبری

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۲۷۶

تاریخ ۱۳۷۷/۸/۴

جناب آقای ابطحی

رییس دفتر محترم رییس جمهور

با سلام،

عطف به نامه شماره ۷۷-۹۲۲۲/م مورخ ۷۷/۷/۲۹ درخصوص انعکاس گزارشی تحت عنوان: گزینش خبرگان به ریاست محترم جمهوری به استحضار می‌رساند:

اولاً از لحاظ شکلی نحوه نقل مطلب از آیه‌الله جنتی دبیر شورای نگهبان متناسب با نزاکت لازم در این نوع گزارش‌ها آن هم در مقام انعکاس مطلب به جناب آقای خاتمی که خود مقید به حفظ نزاکت و رعایت مبادی آداب در حد معقول می‌باشد، به نظر نمی‌رسد همچنین به نظر می‌آید از سوی دفتر به طور قاطع تکلیف کردن به رییس‌جمهور که باید به شورای نگهبان تذکر لازم بدهد امر زیبنده‌ای نیست. ثانیاً در ماهیت امر، اگر هم انتقاداتی بر عملکرد شورای نگهبان در امر انتخابات وارد باشد که در جای خود باید مورد امعان نظر قرار گیرد به نظر این هیأت این جمله منقول از آقای جنتی که فقهای شورای نگهبان مرجع تشخیص صلاحیت داوطلبان هستند و در واقع کارگزینشی انجام می‌دهند بدین معنی نیست که شورای نگهبان به جای مردم خبرگان را گزینش و انتخاب می‌کند، بلکه منظور این است که طبق قانون مربوط به انتخابات خبرگان علاوه بر آن که نظارت بر برگزاری انتخابات مجلس خبرگان به عهده شورای نگهبان است، تشخیص داشتن شرایط لازم قانونی برای داوطلبان مجلس خبرگان مستقیماً به عهده فقهای شورای نگهبان است. همان‌گونه که در انتخابات ریاست جمهوری نیز تشخیص دار بودن شرایط و صلاحیت‌های قانونی برای کاندیداهای ریاست جمهوری با شورای نگهبان می‌باشد و طبعاً منظور این نیست که خبرگان به وسیله فقهای شورای نگهبان

برگزیده و انتخاب می‌شوند و نیازی به رأی مردم نیست، بنابراین به نظر نمی‌رسد از این حیث جایی برای اخطار و تذکر وجود داشته باشد.

حسین مهرپور

مشاور رئیس جمهور و رئیس هیأت پیگیری و

نظارت بر اجرای قانون اساسی

تبادل نامه بین هیأت و شورای نگهبان در مورد رد صلاحیت یکی از کاندیداهای مجلس خبرگان رهبری

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۳۲۴

تاریخ ۱۳۷۷/۸/۲۵

حضرت آیه‌الله جنتی

دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام،

آقای محسن کدیور داوطلب نمایندگی دوره سوم مجلس خبرگان از حوزه تهران طی شکواییه‌ای به هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی مدعی شده است اعلام رد صلاحیت او و ترتیب اثر ندادن به اعتراض وی از سوی شورای نگهبان موجب تضییع حق اجتماعی وی که مورد حمایت قانون اساسی است شده است، خاصه این که شورای محترم نگهبان حاضر نشده کتباً دلایل رد صلاحیت نامبرده را اعلام دارد، نظر به این که شورای محترم نگهبان خود حافظ و مفسر قانون اساسی است و طبعاً بیش از همه خود را مسئول حفظ اصول و معیارهای قانون اساسی می‌داند و نسبت به رفع هر گونه شائبه بی‌توجهی به قانون اساسی و یا قوانین عادی و حتی مقتضیات عقلی و منطقی که مآلاً به نقض قانون اساسی منتهی می‌شود حساس است و با عنایت به این که مستفاد از تبصره ۲ ماده ۱۶ آیین‌نامه اجرایی انتخابات مجلس خبرگان که به داوطلب رد صلاحیت شده، حق اعتراض می‌دهد این است که باید داوطلب از دلایل و جهات رد صلاحیت خود آگاه شود تا بتواند اعتراض خود را مستدلاً اعلام دارد و الاً صرف اعلام اعتراض بدون دلیل طبعاً بی‌امدی جز رد اعتراض نخواهد داشت و اعتراض مستدل نیز مستلزم اطلاع داشتن از دلایل و مبانی رد صلاحیت است، به نظر می‌رسد اعلام مستدل و مستند رد صلاحیت داوطلب قدر متقین در صورت درخواست وی لازم باشد، با توجه به ماده ۱۳

قانون حدود وظایف و اختیارات ریاست جمهوری که به رئیس‌جمهور اختیار داده شده است در جهت حفظ قانون اساسی از مراجع مختلف در درجه اول کسب اطلاع و اخذ توضیح نماید خواهشمند است دستور فرمایید توضیحات لازم در زمینه تصمیم فوق‌الذکر برای این هیأت اعلام گردد.

حسین مهرپور

مشاور رئیس‌جمهور و رئیس هیأت پیگیری و
نظارت بر اجرای قانون اساسی

رونوشت:

- جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری جهت استحضار

بسمه تعالی

شماره ۷۷/۲۱/۳۸۸۲

تاریخ ۱۳۷۷/۹/۱۱

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم ریاست جمهوری

بعد از سلام - عطف به نامه شماره ۷۷-۳۲۴ مورخ ۱۳۷۷/۸/۲۵ مفاد آن نامه در تاریخ ۷۷/۹/۱۱ جلسه شورای نگهبان مطرح شد و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

علاوه بر این که مستفاد از اصل ۱۱۳ قانون اساسی این نیست که رییس محترم جمهوری بتواند در مصادیق و جزییات وظایف و اختیارات مسؤولین مختلف نظام دخالت کند و بناء علیه رسیدگی جزیی به موضوع صلاحیت نامزدهای عضویت در مجلس خبرگان رهبری از حدود و اختیارات ریاست جمهوری خارج است و در صورت لزوم شورای نگهبان اقدام به تفسیر آن اصل خواهد کرد.

باید متذکر شویم که رسیدگی به صلاحیت نامزدها براساس تصویب مجلس خبرگان رهبری جزء وظایف فقهاء شورای نگهبان قرار داده شده است و هیچ ارتباطی به شورای نگهبان ندارد و لازم است در مکتوبات رعایت این دقایق به عمل آید.

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۱۱۰۹۷

تاریخ ۱۳۷۷/۹/۲۱

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

نامه‌ی شماره‌ی ۷۷-۳۶۳/م مورخ ۷۷/۹/۱۵ و ضمایم آن، موضوع صلاحیت نامزدهای عضویت در مجلس خبرگان، اعلام دلایل رد صلاحیت برخی از آنان از سوی شورای نگهبان، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«جناب آقای مهرپور

اگر تخلف از قانون اساسی بشود هر کس و هر مقام که باشد
مورد بازخواست، تذکر و اخطار رییس جمهور قرار خواهد گرفت
و اگر نباشد نه!

آنچه باید بررسی شود همین است نه مدعیات گروه‌ها و
نهادهای.»

سید محمدعلی ابطحی

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۴۰۲

تاریخ ۱۳۷۷/۹/۲۴

حضرت آیه‌الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام و آرزوی توفیق

عطف به نامه شماره ۷۷/۲۱/۳۸۸۲ مورخ ۷۷/۹/۱۱، مفاد مرقومه شریفه در جلسه هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی مطرح و مورد بحث قرار گرفت، در رابطه با قسمت ذیل نامه همان‌طور که یادآوری فرمودید هیأت نیز متذکر است که طبق قانون مصوب مجلس خبرگان تشخیص صلاحیت نامزدهای مجلس خبرگان با فقهای شورای نگهبان است و در نامه هیأت نیز مطلبی که دال بر خلاف این مطلب باشد وجود ندارد و اگر در عنوان نامه به حضرت‌عالی به عنوان دبیر محترم شورای نگهبان خطاب شده است بدین جهت است که دبیر شورای نگهبان اگر از فقها باشد، دبیر فقهای شورای نگهبان نیز محسوب می‌شود به علاوه طبق اصل ۹۹ قانون اساسی و مصوبات اولین فقهای شورای نگهبان و مجلس خبرگان نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان با شورای نگهبان است، بنابراین مکاتبه در این زمینه به عنوان دبیر محترم شورای نگهبان به نظر نمی‌رسد ایرادی داشته باشد و اما در رابطه با قسمت اول و در ارتباط با وظیفه رییس‌جمهور همان‌طور که مرقوم فرمودید و ما نیز معتقدیم رییس‌جمهور نمی‌تواند در وظایف و اختیارات مربوط به مسئولین دیگر دخالت کند ولی ماده ۱۳ قانون تعیین حدود وظایف و اختیارات ریاست جمهوری مصوب سال ۱۳۶۵ که به تأیید شورای محترم نگهبان رسید، مقرر می‌دارد: به منظور پاسداری از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اجرای اصل ۱۱۳ قانون اساسی، رییس‌جمهور از طریق نظارت، کسب اطلاع، بازرسی، پیگیری، بررسی و اقدامات لازم مسؤؤل اجرای قانون اساسی می‌باشد، به نظر هیأت، کسب اطلاع و اخذ توضیح، از دستگاهها و مقامات که حداقل اقدامات رییس‌جمهور در زمینه وظیفه محوله از سوی قانون اساسی و قانون عادی فوق‌الذکر می‌باشد، دخالتی

در وظایف و مسؤولیت دیگران محسوب نمی‌گردد مخصوصاً با توجه به سوابق مذاکرات و اظهارنظرها در هنگام تصویب قانون یاد شده در مجلس و تأکید شورای محترم نگهبان که نباید رئیس‌جمهور را محدود و اقداماتش را محصور نمود، بلکه باید به هر نحو، مقتضی و لازم می‌داند اقدام نماید که براساس همین رهنمون شورای نگهبان در ماده ۱۲ و ۱۴ عنوان عام اقدامات لازم و اقدام به نحو مقتضی گنجانده شده است، طبعاً هر گونه نظر ارشادی و یا قانونی که در این زمینه با لحاظ همه جوانب رایه فرماید برای این هیأت که هدفی جز کمک به رئیس‌جمهور در اجرای بهتر قانون اساسی ندارد، مغتنم و مورد استفاده خواهد بود و چنانچه در اصل موضوع اعلامی در نامه ارسال شده قبلی اعلام نظر نموده و توضیحات لازم را رایه فرماید سپاسگزار خواهیم بود.

حسین مهرپور

مشاور رئیس‌جمهور و رئیس هیأت پیگیری و

نظارت بر اجرای قانون اساسی

رونوشت:

- حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری جهت استحضار.

بسمه تعالی

شماره ۷۷-۱۱۳۸۰

تاریخ ۱۳۷۷/۹/۲۸

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

نامه شماره ۷۷-۴۰۲/م مورخ ۷۷/۹/۲۴، موضوع رد صلاحیت برخی از نامزدهای عضویت در مجلس خبرگان، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید. پی نوشت فرمودند:

«به نام خدا

جناب آقای دکتر مهرپور

متشکرم. البته باید فکری کرد که اگر دستگامی به هر حال تن به قانون نداد و خود را برتر از پاسخگویی حتی در مورد عمل به یا تخلف از قانون اساسی دانست چه باید کرد. فکر می‌کنم بهترین کار اعلام عمومی قضیه است تا آنجا که به مصالح مهم لطمه نخورد و شاید هر چند ماه یک بار گزارش به من داده شود و بنده هم در صورتی که صلاح بود دستور نشر آن را بدهم بد نیست یا دست کم به صورت گزارش به مجلس یا جای دیگر.»

سید محمدعلی ابطحی

بسمه تعالی

شماره ۷۷/۱۹۸۱

تاریخ ۱۳۷۷/۱۰/۳

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور

با سلام - عطف به نامه شماره ۷۷-۴۰۲/م مورخ ۱۳۷۷/۹/۲۴ و پیرو نامه شماره

۷۷/۲۱/۳۸۸۲ مورخ ۱۳۷۷/۹/۱۱:

چنان که در نامه قبل اشاره شد اصل ۱۱۳ هیچ گونه ربطی به اجرا یا عدم اجرای قوانین عادی ندارد، تنها مربوط به این است که اصلی از اصول قانون اساسی به کلی زمین مانده باشد مثل اصل ۸ درباره امر به معروف و نهی از منکر که هیچ کس در این فریضه بی بدیل احساس وظیفه نمی کند یا در اثناء متوقف شده باشد، همین تعبیر در شرح وظایف رییس جمهور در قانون مصوب مجلس هم آمده، اما قوانین عادی هر کدام مسئول خاصی دارد و کیفیت اجرا و چگونگی برخورد با متخلف هم در خود قانون های عادی مشخص شده، البته هر قانون عادی و هر موضوع جزئی را می توان به یکی از اصول قانون اساسی ارجاع کرد آن هم با آن سعه صدر شما که معتقدید که مقتضیات عقلی و منطقی که مآلاً به نقض قانون اساسی منتهی می شود مشمول اصل ۱۱۳ می باشد تا آنجا که نوبت به سؤال از شورای نگهبان و فقهای شورا بر سر یک مسأله جزئی می رسد بهتر است قدری دقت فرمایید و سایر اصول قانون اساسی و مفاد همین اصل ۱۱۳ و نیز قوانین عادی و وظایف قوای سه گانه را با نظر کارشناسی بررسی فرمایید که مشکلات جدیدی بر مشکلات انبوه موجود نیافزایید، جناب عالی از اظهار نظرهای شورا در امر بازرسی ریاست جمهوری و مکاتباتی که در این زمینه با مقام معظم رهبری در زمان ریاست جمهوری ایشان و سپس با جناب آقای هاشمی رفسنجانی داشته بی اطلاع نیستید، مناسب است آن نامه ها را به دقت ملاحظه فرمایید.

خداوند همه ما را مخصوصاً در این ماد شریف مشمول عنایت خاصه خود قرار دهد
و توفیق خدمت به اسلام و مسلمین عطا فرماید.

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

در مورد انتخابات مجلس ششم
و بررسی آیین‌نامه تهیه شده توسط شورای نگهبان

بسمه تعالی

شماره ۷۸-۹۱۰۰

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۷

جناب آیه‌الله جتی

دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام

بازگشت به نامه شماره ۸/۲۱/۵۸۷۳ مورخ ۷۸/۱۰/۲ درخصوص انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، گزارش شماره ۹۴۲۷/۱/۴/۴۴ مورخ ۷۸/۱۰/۵ وزارت کشور، که تصویر آن به پیوست ارسال می‌گردد، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی‌نوشت فرمودند:

«بسم الله الرحمن الرحيم

۱- امیدوارم طرفین قضیه علاوه بر رضایت حضرت حق که مورد اهتمام عزیزان است، قانون و حق مردم و رعایت ضوابط را مورد توجه قرار دهند که اگر چنین شد بسیاری از مشکلات حل خواهد شد.

۲- انتظار دارم مسایل به صورت دوستانه طرح و حل شود و قبل از مکتوب کردن و ثبت آن به صورت سند با تماس تلفنی یا حضوری مطالب را طرح کنند از جمله در همین مورد اگر استفسار می‌شد مطمئناً از دبیر محترم شورای نگهبان هم رفع نگرانی می‌شد و لزومی نداشت که در پاسخ ایشان و دفاع از عملکرد خود وزیر محترم کشور مجبور به نوشتن نامه‌ای طولانی

شود که ممکن است در بعضی موارد خود منشأ دلخوری شود.

۳- امیدوارم دوستان خودشان مسایل را حل کنند. اگر شورای محترم نگهبان از مسؤولان اجرایی سؤالی یا تقاضایی دارند مستقیماً برای وزیر محترم کشور بنویسند و بعکس. من هم با یک رونوشت در جریان قرار خواهم گرفت.

۴- لازم است هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی آیین‌نامه مورد ادعای جناب آقای وزیر کشور را ببینند و بررسی کنند تا خدای ناخواسته چیزی برخلاف قانون اساسی رخ ندهد. امیدوارم با توکل به خدا با تفاهم بیشتر با اهتمام جدی به قانون و عدم عدول از آن و با اصل اعتماد به مردم بزرگواری که هم صاحب انقلاب و کشورند و هم صاحب حق بتوانیم انتخاباتی باشکوه داشته باشیم و همگی شیرینی این واقعه مهم را بچشیم.»

سید محمدعلی ابطحی

گیرندگان:

- حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای موسوی لاری

وزیر محترم کشور

- جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی،

همراه با تصویر

بسمه تعالی

شماره ۷۸-۱۲۴۹

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۳

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی

ریاست محترم جمهوری

با سلام

عطف به پی‌نوشت نامه شماره ۷۸-۹۱۰۰/م مورخ ۷۸/۱۰/۷ بند ۴ در خصوص آیین‌نامه ادعایی وزیر محترم کشور تحت عنوان آیین‌نامه بررسی صلاحیت، و بررسی آن در هیأت پیگیری و نظارت به استحضار می‌رساند، آیین‌نامه مزبور از وزارت کشور مطالبه شد و وزارت کشور مجموعه‌ای از مکاتبات جاری بین شورای نگهبان و ریاست جمهوری و وزارت کشور در مورد انتخابات را ارسال داشت که از جمله مقرراتی تحت عنوان آیین‌نامه بررسی صلاحیت در ۲۶ ماده است و ذیل آن قید شده این آیین‌نامه در هیأت مرکزی نظارت در ۲۶ ماده و ۳ تبصره و ۱۳ بند به تصویب رسید، ضمیمه آن نیز طرحی به نام فرم استعلام است که سؤالاتی مطرح شده، و پاسخ آن به صورت: بلی، خیر و اطلاع ندارم، خواسته شده است. معلوم نیست اگر صدور این آیین‌نامه از سوی هیأت مرکزی نظارت صحت داشته باشد آیا به تصویب خود شورای نگهبان نیز رسیده است یا خیر؟ در هر حال با اعتقاد و التزام به این امر که تفسیر قانون اساسی و تشخیص انطباق یا عدم انطباق قوانین و مقررات با قانون اساسی با شورای نگهبان است در مورد قانونی بودن این آیین‌نامه و صلاحیت هیأت مرکزی نظارت برای صدور آن تأملاتی وجود دارد که ذیلاً به آن‌ها اشاره می‌شود:

۱- در ماده ۲ آیین‌نامه ذکر شده که این آیین‌نامه براساس قانون انتخابات مصوب ۷۸/۹/۷ مجلس شورای اسلامی و قانون نظارت مصوب ۶۵/۵/۹ مجلس شورای اسلامی تهیه شده است. لازم به یادآوری است که در ماده ۹۳ قانون انتخابات مصوب سال ۱۳۷۸ تهیه آیین‌نامه اجرایی قانون که از جمله موارد مربوط به صلاحیت را نیز شامل می‌شود به عهده وزارت کشور و تصویب آن به عهده هیأت دولت گذاشته شده و در قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس، مصوب سال ۱۳۶۵ زکری از این‌که آیین‌نامه اجرایی

آن قانون را شورای نگهبان یا هیأت مرکزی نظارت تهیه و تصویب کند به میان نیامده است.

با توجه به این که این آیین‌نامه از حد یک آیین‌نامه داخلی که صرفاً نحوه تنظیم انجام وظیفه ارگان مربوطه را بیان کند فراتر رفته و در زمینه چگونگی اجرای مواد قانون انتخابات در مورد صلاحیت‌ها و حتی به نوعی تفسیر و تبیین مفهوم مواد قانونی، ترتیباتی را پیش‌بینی کرده است، باید مجوز قانونی صدور آن از سوی هیأت مرکزی نظارت روشن باشد که چنین جواز قانونی برای آن ملاحظه نمی‌شود. زیرا از یک سو اصل ۱۳۸ قانون اساسی تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین را به عهده هیأت وزیران یا وزیر مربوط و یا کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر گذاشته است و طبق ذیل اصل مزبور، آیین‌نامه‌های یاد شده باید مورد ممیزی رییس مجلس قرار گیرد که مخالف قوانین نباشد، ظاهراً استنباط و تفسیر شورای محترم نگهبان هم از این اصل این بوده که مرجع دیگری نمی‌تواند آیین‌نامه اجرایی وضع و تصویب کند زیرا در نظر تفسیری شماره ۷۸/۲۱/۴۵۱۲ مورخ ۷۸/۱/۲۵ اعلام نمودند که: ارجاع تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین به کمیسیون‌های داخلی مجلس مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.

غیر از اشکال قانون اساسی که به شرح فوق به نظر می‌رسد بر تدوین و تصویب این آیین‌نامه از سوی هیأت مرکزی نظارت وارد است یک مشکل عملی پدید می‌آید و آن تعارضی بین مقررات این آیین‌نامه و آیین‌نامه مصوب هیأت دولت که در اجرای ماده ۹۳ قانون انتخابات سال ۷۸ صورت گرفته و ظاهراً به تأیید رییس مجلس نیز رسیده است، می‌باشد و این تعارض مخصوصاً در مورد تبیین بند ۱ ماده ۲۸ در خصوص اعتقاد و التزام عملی به اسلام و جمهوری اسلامی به وضوح دیده می‌شود و مقایسه ماده ۱۸ آیین‌نامه هیأت مرکزی نظارت و تبصره ۲ ماده ۲۷ آیین‌نامه اجرایی مصوب هیأت دولت این تضاد را مشخص می‌نماید.

۲- از لحاظ ماهوی نیز اشکالاتی بر برخی از مواد آیین‌نامه و فرم استعلام وارد به نظر می‌رسد که با قانون اساسی و قانون انتخابات همخوانی ندارد. ماده ۱۸ آیین‌نامه هیأت مرکزی نظارت می‌گوید: اعتقاد و التزام عملی به اسلام و جمهوری اسلامی باید اثبات گردد یعنی باید با دلیل و برهان که از جمله آن‌ها شهادت دو شاهد عادل یا تحقیق و

بررسی محلی و با استعلام از مراجع قانونی و اظهارنظر آنها بر داشتن اعتقاد و التزام داوطلب است. صلاحیت وی ثابت شود وگرنه صلاحیت او رد و به تعبیری تأیید نمی‌شود. در واقع طبق این آیین‌نامه باید تأیید صلاحیت مبتنی بر دلیل قانع‌کننده باشد و اگر چنین دلیلی اقامه نشد، طبعاً صلاحیت داوطلب رد می‌شود در حالی که قاعدتاً باید اصل را بر صحت گذاشت تا خلاف آن ثابت شود و قانون انتخابات نیز در تبصره ماده ۵۰ تصریح دارد که رد صلاحیت باید مبتنی بر دلیل و مدرک باشد در حالی که این آیین‌نامه اعلام صلاحیت را موکول به وجود بینه و دلیل می‌داند. اشکال هنگامی افزون می‌شود که می‌بینیم در فرم استعلام پیوست آیین‌نامه مصادیقی برای اثبات التزام عملی به اسلام و جمهوری اسلامی با طرح سؤالاتی از قبیل: آیا در انتخابات شرکت می‌کند؟ آیا در راهپیمایی شرکت می‌کند؟ و... ذکر شده و می‌باید این امر است که اگر در مورد فردی به قدر کافی پاسخ مثبت در مورد شرکت او در انتخابات یا راهپیمایی‌ها وجود نداشت، التزام او به اسلام و جمهوری اسلامی ثابت نیست و در نتیجه صلاحیت او رد می‌شود.

به هر صورت این نوع مقررات مندرج در آیین‌نامه به نظر می‌رسد هم با روح قانون اساسی همخوانی ندارد و هم با قانون انتخابات که رد صلاحیت را نیازمند دلیل و اثبات می‌داند (تبصره ماده ۵۰) نه اثبات آن را، ناسازگار است و پیدا است پی‌آمدهای ناخوش‌آیند عملی را دربردارد. تفصیل بیشتر در این زمینه لازم نیست، اگر صلاح می‌دانید شورای محترم نگهبان را متذکر مطالب فوق فرمایید که اگر صدور این آیین‌نامه و فرم استعلام آن از سوی هیأت مرکزی نظارت صحت دارد، نسبت به این امر تجدیدنظر فرمایند و با توجه به این‌که خود مفسر قانون اساسی و مراقب اجرای صحیح قانون‌اند، نحوه عمل و اقدام و دستورالعمل‌های نظارتی خود را به گونه‌ای تنظیم کنند که شائبه مغایرت با قانون وجود نداشته باشد.

حسین مهرپور

مشاور رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و

نظارت بر اجرای قانون اساسی

بسمه تعالی

شماره ۷۸-۹۳۳۵

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۴

حضرت آیه‌الله جنتی
دبیر محترم شورای نگهبان

با سلام

گزارش شماره ۷۸-۱۲۴۹/م مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۳ هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی در خصوص آیین‌نامه ادعایی وزیر محترم کشور (پیوست)، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«بسمه تعالی

حضرت آیه‌الله آقای جنتی دامت برکاته

با آرزوی قبولی طاعات و عبادات این گزارش را عیناً ارسال می‌دارم. طبیعی است که هم برای ما و هم جناب‌عالی و همه عزیزان اهتمام به قانون اساسی جدی است و به خصوص خدمات ارزنده شورای محترم نگهبان در نگهبانی از شرع انور و قانون اساسی در خور تقدیر است. مطمئناً در این باب نظر مبارک را دریافت خواهم داشت.»

سید محمدعلی ابطحی

رونوشت:

- حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای موسوی لاری

وزیر محترم کشور

- جناب آقای مهرپور

رییس محترم هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

بسمه تعالی

شماره ۷۸/۲۱/۶۱۲۶

تاریخ ۱۳۷۸/۱۱/۱۰

جناب آقای حجة الاسلام والمسلمین آقای خاتمی دامت تائیداته
رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام

احتراماً، عطف به نامه شماره ۷۸-۹۳۳۵/م مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۴ ضمن تشکر از دقت
نظرهایی که صورت می‌گیرد اولاً شفاهاً توضیحاتی به آقای دکتر مهرپور داده شد ثانیاً
در آیین‌نامه اصلاحاتی به عمل آمد که برخی شباهات و ابهامات برطرف گردید. با تشکر
و امید مزید توفیقات

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

طرح الحاقی به قانون نظارت شورای نگهبان

بسمه تعالی

شماره ۱۰۸۸۲/۱/۴/۴۴

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۲۱

جناب آقای مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

سلام علیکم

به استحضار می‌رساند در جریان بررسی، تصویب و تأیید طرح الحاقی چند ماده به قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی، نمایندگان وزارت کشور با حضور در کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور، صحن علنی مجلس و نیز مکاتبه این‌جانب با رییس محترم مجلس شورای اسلامی و شورای محترم نگهبان نظریات خود را در خصوص عدم امکان اجرای طرح مذکور به ویژه در آن قسمت که وزارت کشور را موظف می‌نماید «شماره‌ای مسلسل در پشت برگ رأی و برگ ویژه نظارت به نحوی درج نماید که آرای مردم مخفی بماند» نکاتی را طرح نمود که متأسفانه مورد عنایت قرار نگرفت. اینک با ذکر ایراد اساسی قانون مذکور به شرح ذیل: درج شماره یکسان بر روی برگ رأی و برگ ویژه نظارت به هر صورتی انجام شود چون امکان آشکار شدن رأی وجود خواهد داشت خلاف اصل ۶۲ قانون اساسی است که می‌گوید: «نمایندگان مجلس شورای اسلامی باید با رأی مخفی مردم برگزیده شوند». وزارت کشور تاکنون راهی برای رفع تناقض وجود شماره مسلسل بر روی برگ رأی و برگ ویژه نظارت و ضرورت غیرعلنی بودن آراء پیدا نکرده است. خواهشمند است در این زمینه بررسی‌های لازم مبذول و از نتیجه وزارت کشور را مطلع فرمایند.

سید عبدالواحد موسوی لاری

رونوشت:

- جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران برای استحضار

بسمہ تعالیٰ

شماره ۵۶۹۹۶

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۷

جناب آقای دکتر مہرپور

مشاور محترم رییس جمہور و رییس ہیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

رونوشت نامہی شمارہی ۱۰۸۸۲/۱/۴/۴۴ مورخ ۷۸/۱۰/۲۱ وزارت کشور در خصوص تناقض موضوع درج شمارہ یکسان بر روی برگ رأی و برگ ویژہ نظارت با اصل ۶۲ قانون اساسی، کہ تصویر آن بہ پیوست ارسال می گردد، بہ استحضار ریاست محترم جمہوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«جناب آقای مہرپور

این کہ وزارت کشور راہی نیافتہ است بہ معنی نبودن راہ

است؟

قانون گذار تکلیف کردہ است کہ راہ کار مناسب یافتہ شود.»

سید محمد علی ابطحی

بسمه تعالی

شماره ۷۸-۱۲۷۲

تاریخ ۱۳۷۸/۱۰/۲۷

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی
ریاست محترم جمهوری

با سلام

آقای وزیر محترم کشور، در پی نامه شماره ۱۰۲۳۴/۱/۴/۴۴ مورخ ۷۸/۱۰/۱۲ خدمت حضرت عالی، طی نامه شماره ۱۰۸۸۲/۱/۴/۴۴ مورخ ۷۸/۱۰/۲۱ خطاب به هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی نیز خواستار بررسی و جلب توجه نسبت به مغایرت ماده ۴ طرح الحاق چند ماده به قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ شده و توضیح داده‌اند که الزام درج شماره مسلسل بر پشت قسمت‌های شماره ۲ و ۳ تعرفه‌های انتخابات طبق ماده مذکور، موجب می‌شود که مخفی بودن رأی رعایت نگردد و به راحتی مسئولین اجرایی و نظارتی انتخابات بتوانند از آراء رأی دهندگان اطلاع حاصل نمایند و این امر با اصل ۶۲ قانون اساسی، مغایرت دارد، موضوع در جلسه هیأت پیگیری و نظارت مطرح شد و توضیحات شفاهی آقای وزیر کشور نیز دایر بر عدم توانایی وزارت کشور در اجرای تبصره ۱ ماده ۴ یعنی تهیه و چاپ تعرفه‌ها به گونه‌ای که مخفی بودن آراء حفظ شود استماع گردید، به نظر اعضاء هیأت با توجه به نص اصل ۶۲ قانون اساسی که انتخاب نمایندگان مجلس شورای اسلامی باید با رأی مخفی باشد، هر گونه تمهید و ترتیبی که در نحوه رأی گرفتن از مردم اندیشیده شود و موجب آشکار شدن آراء ماخوذه گردد با اصل مزبور مغایرت دارد و قابل طرح و تصویب و اجرا نیست، علی‌القاعده شورای محترم نگهبان نیز که مرجع تشخیص انطباق یا عدم انطباق مصوبات مجلس با قانون اساسی است در کبرای قضیه همین نظر را دارند و قاعدتاً عدم اعلام مغایرت مصوبه مزبور با قانون اساسی از سوی شورای نگهبان به لحاظ حکم مندرج در تبصره ۱ ماده ۴ است که وزارت کشور مکلف شده ترتیبی اتخاذ نماید تا مخفی بودن رأی حفظ شود و از آنجا که به اصطلاح معروف: «تشخیص موضوع شأن فقیه نیست»، وارد بررسی امکان یا عدم امکان اجرای این تکلیف از سوی وزارت کشور نشده است ولی اگر معلوم باشد که اجرای تکلیف

تبصره ۱، میسر نیست و وزارت کشور قادر نیست آن را اجرا نماید و خلاصه، موضوع به صورت کارشناسی مشخص شود طبیعتاً شورای نگهبان نیز حکم به مغایرت ماده ۴ مصوبه مجلس با قانون اساسی خواهد داد. چنان‌که در برخی موارد در ارتباط با اصل ۷۵ قانون اساسی، شورای نگهبان طرح یا پیشنهاد نمایندگان را بدین لحاظ که موجب افزایش هزینه عمومی یا تقلیل درآمد عمومی می‌شود و طریق جبران کاهش درآمد یا افزایش هزینه ارایه شده در طرح، واقعی و عملی نیست، آن را مغایر قانون اساسی اعلام کرده است. البته اگر مجلس بتواند راهکار مشخص و قابل عمل ارایه دهد که وزارت کشور بتواند آن را اجرا نماید، اشکال مرتفع خواهد بود.

در هر صورت تشخیص موضوع و تصمیم با شورای محترم نگهبان است، نظر هیأت به شرح فوق خدمتتان منعکس شد، هرگونه صلاح می‌دانید مقامات مربوطه را مستذکر فرمایید.

حسین مهرپور

مشاور رئیس جمهور و رئیس هیأت پیگیری و

نظارت بر اجرای قانون اساسی

در مورد اصول ۸۴ و ۸۶ قانون اساسی (مصونیت نمایندگان)

بسمه تعالی

شماره ۱۵۲۵۹

تاریخ ۱۳۸۰/۴/۱۰

جناب آقای دکتر مهرپور

مشاور محترم رییس جمهور و رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

با سلام

نامه شماره ۱۱۰/۱۱۰ مورخ ۸۰/۴/۶ نماینده محترم مردم تهران در مجلس شورای اسلامی و ضمیمه آن، موضوع: اصول هشتاد و چهارم و ششم قانون اساسی در خصوص مصونیت در اظهار نظر برای نمایندگان در مقام ایفای وظایف نمایندگی (تصاویر پیوست)، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«جناب آقای دکتر مهرپور

بررسی شود.»

سید محمدعلی ابطحی

بسمہ تعالیٰ

شماره ۸۰-۳۱۹۳

تاریخ ۱۳۸۰/۴/۲۵

حضرت حجۃ الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی

ریاست محترم جمهوری

با سلام

عطف به پی نوشت نامه شماره ۱۵۲۵۹ مورخ ۸۰/۴/۱۰

موضوع ارجاعی در جلسات مختلف هیأت مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظرات گوناگونی ابراز شد به طور خلاصه نظر مشورتی هیأت در ارتباط با اصل ۸۶ قانون اساسی به شرح ذیل اعلام می گردد:

از ملاحظه اصول ۸۴ و ۸۶ قانون اساسی و مذاکرات نسبتاً مفصلی که در مجلس بررسی نهایی قانون اساسی پیرامون اصل ۸۶ و دنباله آن به عمل آمده است دو مطلب ذیل استفاده می شود:

۱- تدوین کنندگان قانون اساسی تأکید فراوانی بر این امر داشتند که نماینده مجلس در مقام ایفای وظیفه نمایندگی برای اظهار نظر در کلیه امور و مسایل داخلی و خارجی کشور و نیز دادن رأی در رأی گیری های مختلف که در مجلس صورت می گیرد، احساس امنیت و آرامش کند و بدون داشتن دغدغه خاطر از این جهت که ممکن است به خاطر اظهار نظر و یا دادن رأی تحت تعقیب قرار گیرد و یا توقیف شود، آزادانه نظر خود را ابراز دارد و به تشخیص خود رأی مورد نظرش را بدهد. هر چند قاعداً در مورد عموم افراد نیز باید این ترتیب رعایت شود و کسی صرفاً به خاطر اظهار نظر تحت تعقیب قرار نگیرد ولی قانون اساسی با عنایت به موقعیت خاصی که نماینده مجلس دارد و اهمیت ویژه ای که برای اطمینان خاطر او در راستای بیان نظراتش قائل است مشخصاً در مورد او، محفوظ بودنش را از تعقیب و توقیف به سبب اظهار نظر و دادن رأی اعلام کرده و حتی قیودی را که در اصل ۲۴ برای آزادی نشر مطالب در مطبوعات و یا در اصل ۱۷۵ در خصوص آزادی بیان و نشر افکار در صدا و سیما ذکر کرده، در این جا نیاورده است.

شاید یک جهت آن هم، این باشد که نمایند، علاوه بر این که صلاحیت او قبلاً تأیید می‌شود طبق سوگندی که به موجب اصل ۶۷ قانون اساسی، ادا می‌کند خود را متعهد می‌نماید که: «... در گفته‌ها و نوشته‌ها و اظهارنظرها، استقلال کشور و آزادی مردم و تأمین مصالح آن‌ها را مدنظر داشته باشد.»

۲- قانون اساسی مصونیتی برای نمایندگان مجلس در رابطه با ارتکاب جرم قائل نشده و در نحوه رسیدگی به اتهامات آنان تفاوتی با دیگران نگذاشته است. بحث‌های طولانی نمایندگان مجلس بررسی نهایی قانون اساسی و تصویب نشدن دنباله اصل ۸۶ (تحت عنوان اصل ۷۱/۱) مبین این معنی است که از نظر تدوین‌کنندگان قانون اساسی با برداشتی که از مبانی فقهی در خصوص نظام قضایی اسلام داشتند، نمی‌شود. بین نمایندگان مجلس و دیگر احاد مردم در تعقیب و رسیدگی قضایی تفاوتی قائل شد. همین دیدگاه در هنگام تصویب آیین‌نامه داخلی مجلس در سال ۱۳۶۱ نیز از سوی شورای نگهبان وجود داشته و ترتیبات خاصی که برای تعقیب و محاکمه نماینده متهم در آیین‌نامه ذکر شده بود طبق نظر مورخ ۱۳۶۱/۲/۲ شورای نگهبان هم خلاف قانون اساسی و هم خلاف شرع اعلام شد و ترتیب مقرر فعلی که به اتهام نمایند، مربوط به هر حوزه قضایی باشد، مانند اتهام استانداران، فرمانداران و قضات در حوزه قضایی تهران رسیدگی می‌شود، با مخالفت شورای نگهبان به وسیله مجمع تشخیص مصلحت تصویب شد.

ماده ۷۶ آیین‌نامه داخلی مجلس نیز که اجازه می‌دهد اگر در سخنان نماینده‌ای در جلسه علنی مجلس به فردی نسبت ناروا داده شد یا توهین صورت گرفت، فرد مزبور حق داشته باشد، پاسخ خود را به طور کتبی ارسال دارد و با تشخیص هیأت ریسه مجلس پاسخ مزبور در جلسه علنی مجلس خوانده شود، در مقام اعطاء مصونیت به نماینده مجلس نیست و به اصطلاح نفی ماعدا نمی‌کند.

به هر حال، با حفظ دو نکته فوق به نظر می‌رسد، اصل ۸۶ قانون اساسی که با بیان قیودی، نماینده مجلس را در اظهارنظر و دادن رأی کاملاً آزاد دانسته و تعقیب و توقیف او را بدین جهت ممنوع اعلام کرده و بدین شکل مقرر داشته است: «نمایندگان مجلس در